

Cronica : entschatta avrel entochen la fin da settember 1978

Autor(en): **Berther, Norbert**

Objektyp: **Article**

Zeitschrift: **Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)**

Band (Jahr): **63 (1978)**

Heft 11

PDF erstellt am: **28.06.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-881910>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Cronica

(Entschatta avrel entochen la fin da settember 1978)

Fatgs romontschs

Fiasta populara dalla Romania a Sedrun

Il 2 da fenadur salva la Romania sia fiasta populara a Sedrun. Grazia alla favoreivla aura ed al stupent program assista in numerus pievel alla festividad. Il til dall'entschatta stat sut il motto: «Tujetsch el temps liber». Alla piazza da fiasta suondan treis votums: «Il romontsch ed jeu» da treis Tuatschins da differentas generaziuns. Plinavon salva il president dalla Romania, Ignaz Cathomen, ina allocuziun. Buna calamita ha il quiz romontsch. Per variaziun procureschan era las producziuns dallas societads da musica da Sedrun, Medel e Rabiun, sco era ils saults da scolaras tuatschinas. El center dil program stat la «Stiva da filar» da Tumasch Dolf, dada dil Chor mischedau Sedrun. Maria Cadruvi presenta il liung e variont program.

Cuors romontsch a Glion

Il 5 d'avrel organisescha la Romania en collaboraziun cun inspectur Gion Dietrich in cuors da romontsch a Glion, dil qual ver 100 scolasts fan part. Prof. dr. Arnold Spescha dilucidescha problems fonetics, e prof. Isidor Winzap s'occupecha dalla grammatica ed ortografia romontscha.

Premi Schiller a Donat Cadruvi

Il davos zercladur undrescha la Fundaziun Schiller dr. Donat Cadruvi cun in premi per sia ovra litterara.

Ludivic Hendry prelegia a Rueun

Ad ina sera culturala dalla giuventetgna da Rueun dils 15 da settember sa Mariano Tschuor presentar Ludivic Hendry che raquenta da sia veta e prelegia in raquent. En quei connex seigi ei aunc menziunau che la Libreria Meier a Schaffhusa edescha calonda settember il cudisch «Grenzgänge» da Ludivic Hendry. Ei setracta per part d'ina translaziun dallas «Verduras dalla notg», ina collecziun da raquens. Per l'ocasiun da quella ediziun organisescha la libreria numnada ina festividad, dalla quala ver 100 persunas fan part, denter auter representants dalla politica cantunala e dil marcau. Dr. Bernard von Arx, il translatur dil cudisch, presenta igl autur e sia ovra. (Cump. GR, 5-9-1978.)

Radunonza generala dils scribents romontschs

A caschun dalla radunonza generala dalla Uniun dils scribents romontschs (23 da settember) a Sagogn prelegian 11 auturs en las scolas da Sagogn, Lags, Fale-
ra, Glion, Castrisch, Sevgein, Vuorz, Riein, Luven e Schluein. Suenter la radu-
nonza salva cuss. naz. dr. Martin Bundi in referat davart las excavaziuns sil Crest
Brel da Heida a Sagogn.

Alla sera populara presenta dr. Lotar Deplazes il poet da Sagogn, sur Gion Cadie-
li. Silsuenter prelegian Ludivic Hendry, Flurin Darms e Toni Halter da lur ovras.

40 onns romontsch sco lungatg naziunal – festividat a Casti

La radunonza da delegai dalla Ligia romontscha dils 10 da zercladur a Casti ei
stada sut l'enzenna dil giubileum da 40 onns romontsch sco lungatg naziunal.
Suenter las tractandas statutaricas salva cuss. fed. dr. Hans Hürliemann ina allo-
cuziun. Il parsura dalla LR, Romedi Arquint, tschenta en siu plaid programatic
novs accents pertuccont il manteniment dil romontsch. Denter auter propona el
da crear in lungatg da canzlia che duei survir sco lungatg official el contact cun
las autoritads. La sera realisescha l'Uniun romontscha da Surmeir ina serada ro-
montscha cun enzacontas producziuns dallas «Vuschs dalla Gelgia» ed ina re-
presentaziun da quater scenas romontschas.

La dumengia ha liug avonmiezdi in cult divin ecumenic ed ina matinada litterara
musicala. Suentermiezdi suonda la fiasta populara cun la participaziun da quater
chors da differentas regiuns romontschas. La Surselva ei representada entras il
Chor viril Lumnezia. Grond interess anflan era las concurrenzas sportivas dalla
giuventetgna romontscha.

Jamnas romontschas a Berna

Per l'occurasiun da 40 onns romontsch sco quart lungatg naziunal organisescha
l'Uniun romontscha da Berna dils 1 entochen ils 24 da settember jamnas comme-
morativas romontschas el marcau federal. L'avertura ei el Museum cantunal d'in-
dustria, nua che artists e mistergners grischuns exponan lur biala rauba. Las ul-
teriuras occurrenzas ein: sera litterara, sera da divertiment e scuntrada cun ils
parlamentaris ensemen cun la discuvretga dalla inscripziun romontscha al portal
dalla Casa federala.

Niev secretari dalla Ligia Romontscha

Sco successur da Hendri Spescha elegia la suprastonza dalla Ligia Romontscha
dr. Iso Camartin, Mustér. Il niev secretari ei naschius 1944 a Mustér, nua ch'el ha
frequentau il gimnasi claustral. Suenter ils studis da filosofia e romanistica allas
universitads da Minca, Bologna e Regensburg eis el vegnius promovius a dr. fil.
Suenter ha Iso Camartin surpriu lectorats allas universitads da Lyon e Regens-
burg. Da 1972–1974 eis el staus assistent scientific da filosofia alla universitad da
Regensburg e da 1975–1977 ha el passentau sco stipendiat dil Fond naziunal

svizzer alla università da Harvard/Cambridge (USA). Il semester da stad 1978 ha el surpriu il lectorat romontsch a Friburg.

Tier la Ligia Romontscha banduna era Genoveva Arquisch suenter biabein 10 onns la piazza sco secretaria. En siu stagl vegn Corina Gilly eligida.

Biologia sco rom real per romontsch

Ella davosa cronica havein nus fatg menziun dalla istruzion en biologia en romontsch el Seminari scolastic a Cuera. L'entschatta avrel decida la Regenza d'obligar ils seminaris da Cuera e da Samedan da preparar ils seminarists romontschs alla istruzion da biologia en romontsch. Plinavon ordeina ella che il rom da biologia seigi da dar en tuttas scolas romontschas naven dalla quarta entochen la davosa classa exclusivamein per romontsch.

Activitad dils scolars romontschs allas scolas medias

La *Montana*, l'uniun dils scolars sursilvans, sutsilvans e surmirans dalla scola cantunala e dil Seminari da scolasts realisescha egl onn da scola 1977/78 las occasiuns tradiziunalas: serada da Sontgaclau, sesida da Nadal. Lu organisescha ella ina concurrenza da senudar, ina discussiun sur dad in film da Bergmann ed ina discussiun cun dr. Dumeni Columberg davart las pusseivladads dils giuvens en fatgs publics. Il presidi meina Gieri Spescha.

Il *Chor romontsch* dils scolars dalla scola cantunala stat en stretg contact culla Montana. Aschia collaborescha el alla fiasta da Sontgaclau e da Nadal. Persuls realisescha il chor il concert da Nadal a Sumvitg ed in concert primavaun. Sco president funcziuna Jacob Pfister.

L' *Academia romontscha* da Mustér che cumpeggia ils scolars dallas 3 davosas classas dil gimnasi entscheiva sia activitad per divers motivs pér el secund trimester. P. Ambros dat mintga jamna lecziuns pertuccont grammatica, filologia, literatura, historia e problems actuals dil lungatg romontsch. L'excursiun culturala meina ils scolars a Cuera tiel Radio romontsch. Miriam Lutz ei presidenta.

Exposiziun davart il romontsch alla HIGA

A caschun dalla HIGA che cuozza dils 28 d'avrel entochen ils 7 da matg realiseschan la Ligia Romontscha, la Pro Grigioni Italiano e l'Uniun grischuna dils Gualsers ina exposiziun davart il Grischun e ses lungatgs. Ellas presentan la pressa, la producziun da cudischs e lectura, las organisaziuns linguisticas ed ina revista sonora che cuntegn in grond diember d'exempels da lungatg e dialects sin pin-del sonor.

Pressa

Damai che la redacziun dalla Gasetta Romontscha e dils *Accents* han buca saviu secunvegnir pertuccont la publicaziun dil fegl supplementar ella Gasetta Ro-

romontscha, cumpara el dacheudenvi ella Gasetta grischuna. L'entira affera effectuescha puspei ina polemica ella pressa. (Cump. Bündner Zeitung: 8-6, 22-6-78; Gasetta Romontscha: 13-6, 20-6, 27-6-78; Neue Zürcher Zeitung: 13-6-78.)

Ils 26 da matg realisescha l'Uniun da giuventetgna dalla Foppa ina sera da discussiun davart il tema «*La pressa grischuna*» a Falera. Da quei inscunter fan part: dr. Giusep Capaul (Gasetta Romontscha), Leonard Flepp (Bündner Tagblatt) e Hanspeter Lebrument (Bündner Zeitung). Meinadiscussiun ei Mariano Tschuor. – Il tema davart la pressa vegn era discussiun aus alla radunonza dalla *Partida cristiandemocratica Cadi* la fin da matg a Mustér, nua che redactor dr. Giusep Capaul fa il referat introductiv.

Ils 25 da fenadur sa la *Stampa Romontscha* inaugurar ina nova maschina da stampar en 4 colurs. Ei setracta d'in indrez fetg modern. L'interpresa occupa scha oz 54 collaboraturs.

Alla radunonza generala dils scribents presenta il president, Flurin Caviezel, siu organ en il niev vestgiu: *Litteratura – Novas litteraras*. La periodica che cumpara 2 gadas ad onn e che vul cultivar specialmein la critica litterara, vegn redigida dad Iso Camartin, Clo Duri Bezzola e Felix Giger. L'emprema numera edida il settember cuntegn 143 paginas.

Radio e televisiun

A caschun d'ina dieta dils 21 d'avrel davart il tema «Minoritads els mediums radio e televisiun», organisada digl uestg da Cuera, Gion Vonderach cun sustegn dil Corpus catholicum plaيدا *Theo Candinas* sur dil tema «*Ina minoritad linguistica ella glisch ed el tun dils mediums dalla massa*». A vesta dalla gronda influenza tudestga sil romontsch entras ils mieds da massa pretenda il referent pils Romontschs in program d'in miez di en radio e televisiun e quei duront buns temps d'emissiun.

Naven da 1980 vegn il program romontsch da televisiun amplificaus en quei senn ch'ei vegn emess mintga jamna ina emissiun da novitads. Per quei motiv eis ei stau necessari dad engaschar in niev redactor. Eligius vegn *Hendri Spescha* che banduna il post da secretari dalla Ligia Romontscha alla fin da 1978. Dapi 1969 ha el dirigiu quella impurtonta centrala romontscha.

Ils 30 da zercladur emetta la televisiun svizra «*Il docter per forza*», in musical romontsch dad *Armin Caduff*, daus dalla Gruppa sursilvana da teater. La translatiun dalla cumedia deriva dad Alfons Tuor.

Religiun

Renovaziun dalla caplutta da s. Gudegn a Vignogn

Ils 18 da zercladur sa vicari general, sur Giusep Pelican, benedir la caplutta renovada da s. Gudegn a Vignogn sco era l'orgla revedida. La renovaziun ei stada sut la direcziun dad architect Otto Oeschger, Cuera.

Niev plevon a Trun

Il davos da matg abdichescha sur Paul Giger per motivs da sanadad sco plevon da Trun. Sco successur vegn sur Paul Casanova, tochen ussa plevon a Medel, eligiùs.

Ils cussegls pastorals dalla Cadi sentaupan

Entuorn miez avrel serimnan ils cussegls pastorals dalla Cadi el hospezi a Nossadunna dalla Glisch a Trun. Il scopo da quella sentupada ei d'encurir il contact e da discutir la scartira «ABC per cussegls pastorals».

Uniun da Lourdes

Ils 21–27 d'avrel realisescha l'Uniun da Lourdes in pelegrinadi a Lourdes, dil qual ver 250 personas fan part. Ina ulteriura occasiun realisada dalla uniun ei la dumengia da malsauns e vegls dils 4 da zercladur ella claustra dallas soras dominicanas a Glion. Al survetsch divin fa sur Victor Maissen il priedi. Silsuenter retscheivan ils participonts il s. ieli.

Messa nuviala a Rabius

Ils 7 da matg festivescha pader dominican Clau Lombriser sia messa nuviala en siu vitg patern a Rabius. El va sco missiunari ell'Africa.

Cultura

Nova piazza da termagliar a Mustér

Ils 20 d'uost inaugurescha Mustér la nova piazza da termagliar che sesanfla sper ils ulteriurs indrezs sportivs ad Acla da Fontauna. Ella cumpeggia denter auter in casti da termagls, ina sablunera, ballabeinas e ruschneas. Realisatura digl indrez ei l'Uniun da cura e traffic Mustér en collaboraziun cun l'Uniun da mummas e dunnas.

Tricentenari da Clau Maissen (1678–1978)

Dils 26 entochen ils 28 da matg ha liug a Sumvitg ina fiasta commemorativa per Clau Maissen, mistral dalla Cadi, cau dalla Ligia grischia, president dalla sindicatura e guvernatur dalla Valtlina. Ils 26 da matg 1678 eis el vegnius assassinaus. Alla entschatta dil tricentenari vegn inaugurada ina exposiziun cun documents, scartiras ed effects en connex cun Clau Maissen. Ella ei vegnida preparada dad insch. Aluis Maissen. La fiasta cuntinuescha ils 27 da matg cun in concert dallas

musicas reunidas dalla vischnaunca da Sumvitg. A quella caschun repassa Isidor Duff la veta da Clau Maissen.

La dumengia, ils 28 da matg, fa sur Felici Maissen il priedi festiv. Suentermiezdi suonda la discuvretga d'ina tabla commemorativa. Aluis Maissen, il president d'organisaziun, salva ina allocuziun. Era il president communal, Bernard Deplazes e prof. dr. Augustin Maissen plaidan. Per conclusiun contan ils chors da Rabiuis, Surrein e Sumvitg/Cumpadials ina cantata festiva cun 6 canzuns, fatgas da prof. dr. Alfons Maissen e cumponidas da prof. Gion Antoni Derungs.

550 onns Libers da Lags

La fin da fenadur festivescha Lags il 550avel anniversari da sia deliberaziun dil cont Rudolf de Werdenberg. Per quella occasiun vegn dau pliras gadas el liber il giug festiv: «Glisch dalla libertad» da Donat Cadruvi. Ils 29 da fenadur vegn il monument, creaus per quella caschun, discuvretgs e la dumengia, ils 30 da fenadur, fan ils vischins da Lags in til historic. Bien resun anfla era il cudisch davart historia e cultura da Lags, edius per quella occasiun.

Cant e musica en Lumnezia

Ils 28 da matg festivescha il *Chor viril Lumnezia siu 40avel anniversari*. Alla festivatad collaboreschan era ils ulteriurs chors dalla Lumnezia sco era la Societad da musica da Val s. Pieder. A caschun dil giubileum vegn ina nova bandiera inaugurada, dalla quala Emerita Derungs ei madretscha e dr. Giachen Giusep Casaulta padrin. Ina cronica da varga 60 paginas retegn ils fatgs impurtonts dil chor.

A caschun dalla fiasta numnada sepresenta era il *Chor da giuventetgna da Suraua* per l'emprema gada ad ina occasiun pli gronda. Da quella nova uniun, fundada avon ca. 2 onns, fan giuvnas e giuvens dallas vischnauncas da Surcasti, Uors, Tersnaus e Camuns part. Interessant ei il fatg che il chor ha buca statuts ed era buca ina suprastonza. Malgrad quei funcziuna ei. Mintgaton ademplescha ei era la missiun da chor da baselgia per Surcasti, Camuns e Tersnaus. Dirigent ei Ruedi Collenberg.

Ina ulteriura nova societad culturala ei la *Societad da musica Suraua Uors*, dalla quala gia varga 20 commembers fan part. Dirigent ei Simon Derungs.

Premi per in cumponist sursilvan

Alla concorrenza da cumposiziuns, arranschada dalla «Berner Liederspende» vegnan 16 da 183 cumposiziuns premiadas. Denter quellas sesanflan duas canzuns da prof. Gion Giusep Derungs: «Sta» e «Tes egls» cun text da Tista Murk resp. Gian Fontana.

Art

L'Academia «Apfelbaum» ad Amriswil, ina societad che tgira la cultura, surdat ils 28 da matg siu premi ad Aluis Carigiet. Cuss. guv. Otto Largiadèr plaida en num

dalla Regenza grischuna, ferton che dr. Gion Deplazes presenta il pictur grischun. Prof. Walter Vögele interpretescha divers schatgs litterars dil honorau. En connex cun il giubileum «550 onns Libers da Lags» exponan 4 artists lur ovras ella *Galeria d'art Toja Isenring Lags*: Hans Moser (caricaturas), Toja Isenring (picturas), Rita Clavadetscher (vischala da tiaracotga), Maritresa Isenring (fotografias). (Cump. Gasetta Romontscha, 25-7-1978)

Success dils schumbraders da Mustér

Alla concorrenza dils schumbraders giuvenils dalla Svizra orientala a Näfels acquista la gruppa da Mustér, sut la bitgetta da Linus Maissen, il sisavel rang da 19 gruppas.

Renovaziun da castials en Surseiva

La Societad grischuna per ils castials restaurescha questa stad differents castials dalla Surseiva, sco p.ex. quel da Cartatscha/Trun. Ver 30 idealists mettan lur temps liber a disposiziun per mantener las perdetgas dil temps vargau e quei senza indemnisaziun.

Sport

Medaglia da bronz per Mario Berther

Al campinadi svizzer da judo ad Aarau, che ha liug la fin d'avrel, gudogna Mario Berther, Mustér, la medaglia da bronz ella categoria d'elita tochen 78 kg.

Cuorsa da skis internaziunala a Sedrun

Sper Lags e Vuorz entscheiva era Sedrun ils davos onns a realisar cuorsas da skis naziunalas e schizun internaziunalas. Aschia prepara il Club da skis Tujetsch ils 7 d'avrel per l'emprema gada in slalom gigantic internaziunal (FIS) a Milez. Culla plema va Werner Rhyner.

Novs indrezs sportivs

Ils 15 da matg vegn il *niev stan da sittar per las vischnauncas da Breil, Vuorz ed Andiast* inauguraus. Il niev stabiliment che sesanfla a Pardiala, cumpeggia 10 plazs da sittar ed ina stiva da tiradurs cun 70 plazs. Fetg moderns ei il sistem da muossaschiba che succeda sin via electronica e remplazza cheutras la lavur dil muossaschiba. Igl entir indrez cuosta rodund 650 000. — frs.

Ils 10 ed 11 dà zercladur vegn aviert a *Lags in center d'acrobatica cun skis*. Demonstraziuns da seglir entras fetg enconuschents representants da quei sport enrameschan l'avertura.

Biabein in meins pli tard, ils 22 e 23 da fenadur sa l' *Uniun sportiva Danis/Tavanas* inaugurar ina nova piazza da ballapei a Mutteins. Ils cuosts muntan a ver 300 000. – frs. Sper ils subsidis dalla Confederaziun, Cantun e vischnaunca (ca. 100 000. – frs.) resta alla uniun aunc ina pulita tezla da financiar. Alla avertura han plirs giugs da ballapei liug, denter auter era il giug amicabel denter S. Gagl e Wettingen. Il plaid festiv salva cuss. gov. dr. Donat Cadruvi.

Dapi l'entschatta da stad sa igl amitg dalla natira viandar sin sendas marcadas dalla Uniun grischuna per vias e sendas naven dil Cuolm d'Ursera entochen Cuera. In prospect edius dalla Viafier retica, Viafier Furca Alpsu e dalla PTT dat ina survesta dalla *senda sursilvana* e fa attents ad entginas remarcablads ch'ins entaupa duront il viadi.

Fatgs socials

Gion Capaul – cavalier dalla via

Igl avrel retscheiva Gion Capaul da S. Andriu/Lumbrein la menziun «Cavalier dalla via». El ha spindrau la veta ad in automobilist ch'era fruntaus en in caraun sur la via ora e ruclaus circa 300 m dad ina teissa plaunca giu.

Asil renovau a Sedrun

Ils 27 d'uost inaugurescha Tujetsch siu asil renovau, la Casa s. Vigeli. Sper la renovaziun dil baghetg existent vegn era construì in niev tract. Nova ei era la caplutta cun finiastras digl artist Dea Murk, Cuera. Igl entir project cuosta ca. 1,6 mill. frs. Il medem di vegn era la nova casa dalla vischnaunca sin plaz Cadruvi inaugurada. Ella cumpeggia locals da fatschenta, ina stanza per ina scoletta ed ina habitaziun. (Cump. GR, 28-8-1978)

Spital sursilvan Glion

Alla radunonza generala dalla Uniun sursilvana da spital dils 20 da matg rapporta il parsura, dr. Dumeni Columberg, sur dil curriu e passau digl onn 1977: Igl ei stau pusseivel dad engaschar dr. Maibach sco miedi d'affons. Pil futur eis ei previu dad era pladir in miedi per femnas. Il pensum principal el proxim temps ei l'ingrondaziun dil spital cun la quala ins vul entscheiver 1980.

Il quen per 1977 sepresenta cun: 6 205 000. – expensas e 4 402 598. – entradas. Dil deficit da 1 802 403. – frs. surpren il Cantun 78,8%, las vischnauncas 21,2% (=380 697 frs.) Quella summa vegn aunc augmentada per in per postas buca subsidiadas, aschia che la contribuziun totala dallas vischnauncas munta a 550 000 frs.

Scola

Scolaziun da carschi

El decuors dalla primavera organisescha l'*Uniun da mummas Lumnezia* puspei enzacontas *seras d'instrucziun*. – Ils 23 da zercladur realisescha l'*Uniun da giuventetgna dalla Cadi* ina sera d'instrucziun. Pader dr. Flurin plaيدا davart novas resursas d'energia pigl avegnir.

Nova casa da scola a Mustér

Ils 16 da fenadur concludan ils vischins da Mustér da baghegiar ina nova casa da scola. Ils cuosts ein calculai cun 3,45 mill. francs. En quella summa ei era la renovaziun dil baghetg existent cuntenida. Plinavon conceda la vischnaunca da Mustér in credit dad 1,7 mill. frs. per ereger ina halla treidubla per plirs intents ad Acla da Fontauna.

Casti da Schluein – casa per scolaziun, Löwenberg/Schluein

Acaschun dalla radunonza generala dil Casti da Schluein dils 20 dazercladur decidan ils commembers da crear ina fundaziun cul num «Casa per scolaziun «Löwenberg/Schluein». Mariano Tschuor vessess bugen, sche ei vegness fatg ord il casti ina scola aulta populara, q.v.d. ina casa da sentupada, da cultura, da scolaziun, da recreaziun etc. El ha fatg differentas retschercas pertuccont quella domanda. Il resultat ei positiv. Avon miez igl onn 1979 vegn ins buca aunc a saver arver il casti. – Ils 28 da fenadur haliug ina radunonza che ha per scopo dad intervegnir il meini d'in cerchel pli vast davart quella nova instituziun. Igl eco ei en general positiv. La radunonza numna in comité d'acziun cun ils sequents commembers: Mariano Tschuor, Sur Christian Berther ed in representant dil Colloqui sur igl Uaul. Els han il pensum da rimnar informaziuns ed ideas tier las differentas instituziuns e persunas interessadas per ina collaboraziun en favur dallas lavurs preparatoricas.

Camp da vacanzas per scolaras da Breil

Il fenadur passentan ver 25 mattatschas dalla vischnaunca da Breil, specialmein da Danis-Tavanasa, lur vacanzas en in camp da Meiringen. Ensemen cun l'organisaziun dil «Blauring» da Stans han il plevon Marcus Flury e Marianna Maissen saviu realisar quei camp che munta in novum buca mo per Breil mobein era per l'ulteriura Surselva.

Niev president communal a Trun

Sco niev president communal da Trun elegian ils vischins da Trun ils 28 da matg *Valentin Vincenz* en piazza da Mattias Quinter. Era ils ulteriurs suprastonts vengnan eligi da niev, aschia che l'entira suprastonza communal ei nova.

Sumvitg ella Corporaziun da vischnauncas Surselva

Il 28 d'avrel decida la vischnaunca da Sumvitg dad entrar ella Corporaziun da vischnauncas Surselva. La medema decisiun prendan era las vischnauncas da Trin e Vrin.

Tersnaus ed Uster sentaupan

Il 25 da zercladur ha liug a Tersnaus ina sentupada cun representants dil district dad Uster che ha gidau a realisar ina via d'uaul, numnada «Rita». Dallys 4 secziuns ein 3 realisadas. Il 5,1 km han custau 900 000 frs., dils quals Uster paga 120 000 frs. Era la davosa secziun vegnan las vischnauncas a sustener finanziamein.

Elecziuns dallys dertgiras districtualas

Il resultats dallys elecziuns dallys dertgiras districtualas dils 18 da zercladur secloman sco suonda:

District Reinanterior:	Hermann Lutz, president, Curaglia (niev) (enstagl da Victor Sialm) Crisost Caduff, Rueras (veder) Heinrich Huonder, Mustér (niev) Gustav Rothmund, Trun (niev) Adalbert Cajacob, Sumvitg (veder)
District Glogn:	Benedetg Vincenz, Siat, president (veder) Gieri Caviezel, Vella (veder) Adolf Schmid, Val S. Pieder (niev) Balz Calörtscher, Glion (niev) Rudolf Toggenburg, Lags (niev)

Corporaziun da vischnauncas Surselva

A caschun dalla radunonza dalla Corporaziun da vischnauncas Surselva dalla fin d'avrel acceptan ils delegai unanimamein il reglament per la dismessa da rumians suenter ch'il suveran regional ha approbau il project corrispudent. Ins quenta metter en funcziun la deponia a Rueun la primavera 1979.

Ina ulteriura impurtonta incumbensa dalla corporaziun ei la scola da musica. Damai che igl ei buca pli pusseivel da cuvierer igl entir deficit da ca. 30 000. — frs. entras donaziuns, decidan ils delegai ad incassar ina contribuziun annuala dallys vischnauncas. Plinavon approbescha la radunonza il reglament davart las preparativas, l'elaboraziun e la realisaziun dil plan directiv dalla regiun. Il quen dalla Corporaziun da vischnauncas Surselva siara cun entradas da 206 979 frs. ed expensas da 196 906 frs. El quen administrativ dalla scola da musica e digl agid da famiglias muntan las entradas a 246 255 e las expensas a 245 911 frs.

Alexi Decurtins ella Cumissiun d'educaziun

Il Cussegl grond elegia ella sessiun da primavera prof. dr. Alexi Decurtins ella Cumissiun d'educaziun. Il representant sursilvan, mistral Theophil Schmid ei se-retratgs.

Surpresas tier las elecziuns dalla Regenza

Ils 2 d'avrel tscharna il suveran grischun sia regenza: Treis candidats contonschan igl absolut pli (18 368): Reto Sciuchetti (pcd, 19 502), Otto Largiadèr (dem. 19 325) e Tobias Kuoni (dem., 18 727). Ina gronda sorpresa munta che dr. Donat Cadruvi (pcd) contonscha cun 17 405 vuschs buca igl absolut pli. Dr. Reto Mengiardi (lib.) obtegn 16 409 e dr. Martin Bundi (soc. dem.) 16 114. La tensiun avon il secund scrutini dils 23 d'avrel ei ualti gronda. La Partida cristiandemocratica ha tema da piarder il secund mandat. Quei ei denton buca stau il cass: Donat Cadruvi vegn eligius cun 18 856 vuschs. Per igl ulteriur cusseglier guvernativ, Reto Mengiardi, voteschan 18 193 vischins. Il candidat danvonz Martin Bundi obtegn 16 304 vuschs. L'elecziun da Donat Cadruvi ei d'attribuir en emprema lingia al susteniment serrau dalla Surselva catolica, cumpigliau la Cadi che haveva l'emprema gada dau differentas vuschs a candidats nunufficials.

Votaziuns

Palancau cantunal

	Lescha davart administraziun giudiziala		Lescha d'expropriaziun	
	gie	na	gie	na
Cadi	1 336	1 371	1 269	1 472
Foppa	648	351	570	461
Lumnezia	484	540	433	605
Rueun	316	359	284	408
Grischun	18 444	9 967	14 985	13 725

Palancau federal

	Cantun Giura	
	gie	na
Grischun	28 811	5 941
Svizra	1 309 722	281 917

Economia

Il hotel Disentiserhof vegn spazzaus

Il 9 da zercladur vegn il hotel Disentiserhof a Mustér, erigiù da Placi ed Augustin Condrau avon ver 100 onns, spazzaus da specialists dalla truppa da defensiun dall'aria. Igl ei necessari da destruir il baghetg per saver baghegiar in niev stabiliment da cura e sport.

La Fabrica da Trun ha aunc adina difficultads

Dil rapport annual 1976/77 seresulta ei che la Fabrica da ponn Trun ha aunc adina da sbatter cun difficultads. El sector da fabrica da vestgadira stagnescha la vendita da confecziun tenor mesira. Las collecziuns dalla Fabrica da ponn cuntentan buca. Il niev program sto sedrizzar tenor il basegns dalla fiera dalla Republica federala tudestga. Il diember da luvrers ha buca stuiu vegnir reducius e dapi varga in onn ein mo 20% dad els tuccai dalla lavur cuorta. Ins ha denton difficultads da survegnir personal qualificau ord la regiun. In grond tagl egl onn da gestiun 1976/77 munta la liquidaziun dallas filialas. Il quen annual siara cun ina sperdita da ca. 150 000 frs. Igl ei denton reussiu da midar la structura dalla fabrica e da crear ina basa ch'empermetta success.

Untgida a Tavanasa

La fin da settember vegn l'untgida a Tavanasa surdada al traffic. Ins ha entschiet cul project entschatta fenadur 1976. L'untgida che cuosta ver 11 mill. frs. mesira 1,4 km. La punt ha ina lunghezia da 165 m.

Ils avdents d'Andiast a Mönchaltdorf

Mönchaltdorf, ina vischnaunca turitgesa, gida Andiast a financiar ina nova illuminaziun publica. Per quei intent organisescha ella ils 27 e 28 da matg ina fiasta populara, dalla quala era ils vischins dad Andiast fan part.

Nova serenera a Rueun

Igl onn 1972 han las 4 vischnauncas Andiast, Rueun, Siat e Vuorz fundau ina associaziun per serenar las auas. Ils 13 da fenadur 1978 san ils stabiliments dalla Serenera Sablun a Rueun vegnir inaugurai. Ils cuosts muntan a 4,55 mill. frs. Da remarcar eis ei che las inscripziuns tecnicas ein romontschas.

Cadi e Val Blenio sentaupan

Ils 30 da fenadur sentaupan representants dalla Cadi e dalla Val Blenio sut il presidi da dr. Martinoli ad Acquacalda per sediscuorer sur da problems dil Pass Lucmagn. Els pretendan specialmein ch'il pass vegni aviarts la primavera aschi baul sco pusseivel e ch'ins sesprovi da tener aviert el igl atun aschi ditg sco quei selai far. La tschentada pren la resoluziun da sentupar annualmein e da crear ina gruppa da studi cun 4 commembers.

Turissem

Dils 5 entochen ils 16 d'avrel organisescha l'*Uniun da cura e traffic grischuna* ina acziun da propaganda a Minca. Era la *Regiun Alpsu* (Mustér, Sedrun, Ursera, Valfier Furca-Alpsu) fa propaganda cun lur offerta turistica en in grond center da cumpra ad Aarau naven ils 26 d'avrel entochen ils 6 da matg.

Alla radunonza dil *Biro da traffic Glion* dils 23 da zercladur demissiunescha dr. Donat Cadruvi sco parsura. Da niev vegnan Guido Henny, Sursaissa e Franco Palmy, Lags eligi ella suprastanza, dalla quala era Walter Degonda, Rabius, Reto Jost, Vella e Luis Livers, Breil, fan part.

Nova ovra electrica a Tujetsch

Ils 2 d'avrel decidan ils vischins da Tujetsch da realisar ina nova ovra electrica culla aua da Val Giuf a Dieni/Rueras. Quella interpresa munta ina completaziun dalla ovra gia existenta da Strem. Il niev implont vegn a producir 3 748 527 kWh, quei che munta 52,5% dalla consumaziun totala. Aschia daventa l'Ovra electrica Tujetsch pli independenta, sto ella gie retrer mo pli 35% energia jastra. L'interpresa che cuosta 3,7 mill. frs. vegn baghegiada el decuors da 1978.

Niev directur dalla Ovra electica sursilvana (OES)

Sco successur da Hans Inderbitzin elegia il cussegl d'administraziun dalla OES *Hans Herger* dad Attinghausen. Alla radunonza generala demissiunescha dr. Donat Cadruvi sco president, resta denton vinavon el cussegl d'administraziun sco representant dil Cantun. Niev president daventa mistral Peter Janki, Vuorz.

Record ella produenziun d'energia dalla ORA

Ils 14 d'avrel salva l'Ovra electrica Reinanteriur sia radunonza generala a Trun. Ord il rapport annual seresulta ei che la produenziun d'energia per 1976/77 munta a 962,1 mill. kWh, quei ch'ei stau la pli gronda produenziun entochen ussa. Dil gudogn de 4 445 000 frs. vegnan 245 000 frs. mess en las resalvas ed il rest vegn applicaus per ina dividenda da 5,25% per il capital d'acziun dad 80 mill. frs. El cussegl d'administraziun vegnan dr. Giachen Giusep Casaulta e Bernard Deplazes eligi da niev. Els remplazzan dr. Gion Willi e Mattias Quinter.

Sco ins sa ha la NOK (Nordostschweizerische Kraftwerke) realisau ils gronds implonts electricis ella Cadi cullas centralas a Sedrun e Tavanasa. Ella haveva era planisau dad utilizar las auas naven da Tavanasa entochen Glion ed haveva gia retschiert las concessiuns dallas vischnauncas. Muort differerts motivs han ins buca aunc realisau ils plans. En vesta alla munconza d'energia daventan ils projects puspei actuals. La NOK vul prolungir las concessiuns. Cheu dat ei denton certas difficultads seigi quei davert ils amitgs dalla natira ni d'adherents dil turissem. Vuorz prolungescha buca la concessiun che scada cun igl'emprem d'uost 1979, ed entginas vischnauncas refieran la decisiun. Ei seconstituescha era ina gruppa «Pro Reinanteriur» che vul impedir l'utilisaziun surfatga dalla aua dil Rein e s'engaschar per pli bass prezis d'energia electrica. Dalla suprastonza da quella nova uniun fan part: Gallus Cadonau, president, Christian Caduff, Nelly Beer, Elisabeth Blumer, Augustin Maissen.

Ils 7 da fenadur pren il cussegl d'administraziun dalla NOK il conclus da nezegiar las concessiuns e da fundar las Ovras electricas Glion SA. Ins vul utilizar las auas denter Tavanasa e Glion (Glion 1) e dalla Val Pigniu (Glion 2). Cun las lavurs vegn ei entschiet sil pli tard igl'uost 1979. Sin fundament da quei conclus drova ei buca ina prolungaziun dalla concessiun. La gruppa Pro Rein anteriur fa denton aunc adina opposiziun, damai ch'ella ei digl'avis ch'ils projects hodierns seigien buca identics cun quels dil temps dalla concessiun. La NOK fa denton valer ch'ei se-tracti da midadas minimas.